

Sygn. akt IV CSK 321/21

POSTANOWIENIE

Dnia 14 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa U. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
i P. spółki akcyjnej w Ł.
przeciwko C. w L.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 14 października 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 11 lutego 2021 r., sygn. akt I ACa (...)

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża strony pozwanej kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego C. w L. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 lutego 2021 r., sygn. akt I ACa (...), Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych

przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia

21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

W ocenie skarżącego w sprawie zachodzi konieczność wyjaśnienia, czy dłużnik może zapobiec utracie prawa do zgłoszenia żądania miarkowania kary umownej, czyniąc przy jej zapłacie zastrzeżenie zwrotu, w sytuacji gdy spełnione zostały określone w umowie przesłanki w postaci niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, z którymi postanowienia umowne łączą obowiązek zapłaty kary umownej w określonej wysokości, biorąc pod uwagę, że wyrok sądu miarkujący karę umowną ma charakter konstytutywny oraz, że spełnienie świadczenia z zastrzeżeniem zwrotu w rozumieniu art. 411 pkt 1 k.c. dotyczy tylko i wyłącznie sytuacji, w której spełniający świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany.

Treść przepisu art. 411 pkt 1 k.c., który stanowi jednoznacznie, że nie można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności, w kontekście postawionego pytania we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie daje uzasadnionych podstaw do konieczności zajęcia przez Sąd Najwyższy kolejnego stanowiska w tej materii. W orzecnictwie jak i doktrynie przyjmuje się, że spełnienie świadczenia z zastrzeżeniem obowiązku zwrotu dotyczy sytuacji, w której świadczący jest pewny nieistnienia zobowiązania, ale spełnia świadczenie w celu uniknięcia niekorzystnych następstw opóźnienia lub zwłoki. Zastrzeżenie zwrotu jest oświadczeniem woli, które musi być skutecznie złożone najpóźniej w chwili spełnienia świadczenia. Z kolei pojęcie przymusu, o którym mowa w tym przepisie nie może być interpretowane zawężająco (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2017 r., II CSK 541/16, nie publ. i z dnia 9 sierpnia 2012 r., V CSK 372/11, nie publ.); chodzi o spełnienie świadczenia w celu uniknięcia niekorzystnych i często nieodwracalnych skutków (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2005 r., II CK 177/05, nie publ.). Nadmienić należy, że art. 411 pkt 1 k.c. nie różnicuje rodzaju spełnionego świadczenia, a zatem ma zastosowanie do

świadczenia z tytułu kary umownej (*lege non distinguente...*) o ile dłużnik płacąc ją zastrzegł jej zwrot.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., mając na względzie trudną sytuację finansową skarżącego, jako podmiotu leczniczego, która również zadecydowała o zwolnieniu go od opłaty od skargi kasacyjnej.

jw